

A SZOCIALISTA SZÁMVITEL ÉS STATISZTIKA KIÉPÍTÉSÉNEK ALAPJAI CSEHSZLOVÁKIÁBAN*

A csehszlovák gazdaság fokozott növekedése mellett, különösen a legutóbbi időben, egyre nagyobb mértékben mutatkoztak meg a népgazdasági számvitel és statisztika komoly hiányosságai.

A csehszlovák népgazdasági számvitel és statisztika nem tartott lépést a népgazdaság valamennyi fokán és területén az általános fejlődéssel. Sok adat elkésése került a vezetők elé és fontos mutatószámokat a számvitel és a statisztika eddig egyáltalán nem szolgáltatott.

A csehszlovák számvitel és statisztika legfontosabb szervezési és tartalmi hiányosságai lényegükben a következőkben foglalhatók össze.

Mindaddig a számvitelnek nem volt egységes, és valamennyi dolgozó számára érthető mutatószámrendszere, nem volt meg az egységes operatív számvitel. Nincs egységes, az egész államra kiterjedő számviteli és statisztikai szervezet; a statisztikai és számviteli szervek vezetését nem centralizálták megfelelően és így az adatok valóságának ellenőrzése sem lehetett kielégítő, ugyanakkor pedig elburjázottak az önkényes és szakszerűtlen statisztikák.

A számviteli és statisztikai dolgozóknak gyakran nincs meg a kellő szakképzettségük és különösen a marxi-lenini politikai gazdaságtan alapismereteinek hiánya jelent nehézséget a számviteli és statisztikai munka megjavításában.

Nem volt tervszerű a káderpolitika sem, mert igen gyakran azokat, akik megfelelő szakmai és politikai gazdaságtani ismeretekkel rendelkeztek, más területekre — például termv munkára — osztották be.

1951 folyamán a Csehszlovák Kommunista Párt és a kormány foglalkozott a számvitel és a statisztika hiányosságaival és kiltűzte azokat a legfontosabb irányelveket, amelyek alapján újjá kell szervezni Csehszlovákiában a számvitelt és a statisztikát.

A Csehszlovák Köztársaság országgyűlése 1951. december 19-én hagyta jóvá a népgazdasági számvitel megszervezéséről szóló törvényt.

Az új törvény elrendeli, hogy a tervezéshez és a népgazdaság irányításához egységes számviteli rendszerre van szükség, és hogy az operatív (műszaki) számvitel, a könyvvitel és a statisztika egységes népgazdasági számviteli rendszert alkotnak.

Az új törvény alapja a számvitelnek egységes népgazdasági számviteli rendszerbe való foglalása. A törvény előírja, hogy az üzemekben, hivatalok-

* A Statistický Obzor, 1951, 6. számában hasonló címen megjelent cikk alapján.

ban és intézményekben meghatározott rendszer szerint előre meg kell határozni a nyilvántartott adatok körét és mindennap jegyezni kell ezeket az adatokat. Ez képezi az elsődleges számbavételt és erre, mint alapra, támaszkodnak a felettes szervek számára készített számviteli és statisztikai kimutatások. Az elsődleges nyilvántartásból vett adatokkal kell alátámasztani valamennyi kimutatást.

Az új törvény jelentőségét aláhúzza az, hogy a kormány hatáskörébe utalja az egységes népgazdasági számviteli rendszer megszervezését.

A törvény a statisztika megszervezésénél, a szocialista statisztikának Lenin által megfogalmazott és az állami statisztikáról szóló 1918. július 25-i rendeletében foglalt alapelveiből indult ki:

1. Szükséges, hogy létrejöjjön az állami statisztika egységes, centralizált rendszere.

2. Az állami statisztika mellett szak- (minisztériumi) statisztikának is kell léteznie, amelyet módszertanilag az állami statisztika irányít.

Az új törvény elsősorban a statisztikai szervek centralizált rendszerének létrehozásáról intézkedik. Ennek élén az Állami Statisztikai Hivatal áll, amely statisztika tekintetében a kormány közvetlen szerve. Szlovákiában a Szlovák Statisztikai Hivatal az Állami Statisztikai Hivatal területi szerve; a kerületekben és a járásokban megalakultak az Állami Statisztikai Hivatal kerületi és járási szolgálatai. Az Állami Statisztikai Hivatal kerületi és járási szervei nem a helyi nemzeti bizottságoknak, hanem közvetlenül az Állami Statisztikai Hivatalnak vannak alárendelve.

Ami a statisztika megszervezését, irányítását és ellenőrzését illeti, ez szigorúan a centralizálás elve alapján történik, ugyanakkor azonban a lenini útmutatásnak szellemében a statisztikai munka decentralizált. Az állami statisztika új, fontos szervei a minisztériumok statisztikai részlegei alárendelt szerveikkel együtt, az ú. n. szak-(reszort-) statisztikai szervek. A jövőben ezek fogják elvégezni azoknak a statisztikai munkáknak zömét, amelyeket eddig az Állami Statisztikai Hivatal végzett.

A minisztériumok és a többi központi hivatal az Állami Statisztikai Hivatal módszertani vezetése alatt irányítják és végzik területükön belül a statisztikai munkát. A számviteli (könyvviteli) nyilvántartást a Pénzügy-minisztérium irányítja.

Az új törvény alapján a Csehszlovák Köztársaság kormányva kormányrendeletet adott ki, amely a következőképpen szabályozza a statisztikai szolgálat megszervezését:

1. §.

1. A statisztika terén a kormány szerve az Állami Statisztikai Hivatal, melynek székhelye Prága.

2. Az Állami Statisztikai Hivatal központi hivatal. Élén elnök áll, akinek helyettesei vannak.

3. Az Állami Statisztikai Hivatal elnöke a kormány elnökének van alárendelve.

2. §.

1. Az Állami Statisztikai Hivatal mellett tudományos-módszertani tanács működik az elnök tanácsadó szerveként. A tudományos-módszertani tanács elnökét és tagjait a kormányelnök nevezi ki az Állami Statisztikai Hivatal elnökének javaslatára.

2. A tudományos-módszertani tanács a statisztikát érintő módszertani kérdéseket vitatja meg, elbírálja a legfontosabb statisztikai munkák terveit és irányelvét és véleményét ad az Állami Statisztikai Hivatal elnökének.

3. §.

Az Állami Statisztikai Hivatal elsősorban a következő feladatokat teljesíti:

1. Helyes és tudományosan indokolt jelentéseket és elemzéseket nyújt be a kormánynak és az Állami Tervhivatalnak az egységes gazdasági terv teljesítéséről, a népgazdaság és kultúra fejlődéséről, a népgazdaság anyagi forrásainak állapotáról és kihasználásáról és azokról a tartalékokról, amelyek lehetővé teszik a terv túlteljesítését;
2. más szervezetnek is szolgáltat statisztikai adatokat, amennyiben azokra feladataik teljesítéséhez szükség van. A kormány határozza meg, hogy az adatok kívül közlendők;
3. az egységes gazdasági terv követelményeivel összhangban kidolgozza és jóváhagyja az egész népgazdaságra vonatkozó statisztikai mutatószámok rendszerét;
4. tökéletesíti a statisztika szervezetét és módszertanát;
5. irányítja a szakminisztériumok statisztikai szervezetét, ellenőrzi annak állapotát és a szakminisztériumok által kimutatott statisztika megbízhatóságát;
6. a kormány megbízásából jóváhagyja a statisztikai kimutatások mintáit;
7. a kormány utasítására különleges statisztikai adatfelvételeket szervez;
8. egybehangolja a szakminisztériumok operatív-műszaki számvitelét;
9. irányítja a statisztikai káderek előkészítését, oktatását és együttműködik elhelyezésükkel;
10. statisztikai szakkönyveket ad ki és népszerűsíti a statisztikát;
11. gondoskodik a számvitelnek az egész köztársaság területén való gépesítéséről.

4. §.

Szlovákiában az Állami Statisztikai Hivatal területi szerve a Szlovák Statisztikai Hivatal, amelynek székhelye Pozsonyban van. Elén elnök áll, akinek egy helyettese van. Az elnököt és helyettesét az Állami Statisztikai Hivatal elnökének javaslatára a kormányelnök nevezi ki.

5. §.

1. Az Állami Statisztikai Hivatal kerületi szolgálata az Állami Statisztikai Hivatal kerületi kirendeltsége. Az Állami Statisztikai Hivatal kerületi szolgálatának vezetőjét a Statisztikai Hivatal elnöke nevezi ki.

2. Az Állami Statisztikai Hivatal kerületi szolgálatának az Állami Statisztikai Hivatal járási szolgálata van alárendelve. Ennek élén a járási statisztikus áll, akit az Állami Statisztikai Hivatal elnöke nevez ki.

6. §.

Az Állami Statisztikai Hivatal kerületi és járási szolgálata tevékenységét illetően független a népi közigazgatási szervektől.

A 7—10. paragrafusok a kerületi és járási szolgálatok, valamint a minisztériumok feladatait tartalmazzák.

A 11. § kimondja, hogy sem a minisztériumoknak, sem más szervezeteknek nincs joguk arra, hogy a kormány vagy az Állami Statisztikai Hivatal beleegyezése nélkül új formájú statisztikai kimutatásokat vezessenek be, vagy olyan statisztikai adatokat követeljenek, amelyek nem szerepelnek a jóváhagyott kimutatásokban. A kimutatások jóvá nem hagyott mintái törvénytelenek.

Az új törvény új feladatok elé állítja a csehszlovák számviteli és statisztikai dolgozókat. Különösen fontos feladat megszilárdítani a szocialista fegyelmet a számvitelben és a statisztikában, gondoskodni a kimutatások határidőre történő, a valóságnak megfelelő pontos összeállításáról és beküldéséről, harcolni a törvénytelen beszámolójelentések ellen. A másik, hasonló fontos feladat: emelni szakképzettségüket, tanulmányozni a marx-lenini politikai gazdaságtant és statisztikát; megismerni a szocialista gazdaság törvényeit és ismerni annak a termelési folyamatnak technológiáját is, amelynek területén dolgoznak.

A cikk írója a következőképpen fejezi be a csehszlovák statisztika újjászervezéséről szóló törvény ismertetését: „Rajtunk múlik majd, hogy nagy tanítómestereink nyomdokain haladva a lehető leghamarabban egybekapcsoljuk a számvitelt és a statisztikát, a szocializmus építésének eszközét”.

Megjelent

N. N. Rovinszkij

A Szovjetunió állami költségvetése

c. könyvének II. kötete.

A szerző teljes részletességgel tárgyalja a Szovjetunió költségvetési bevételeinek tervezését, megismerteti az olvasót a szocialista költségvetés bevételeinek különféle formáival, feltárja és elemzi a szocialista és kapitalista állam költségvetése között lévő lényeges különbségeket és különös gonddal foglalkozik a pénzügyek egyik legfontosabb kérdésével, a pénzügyi ellenőrzéssel.

Rovinszkij könyvének második kötete a magyar nyelven már megjelent első kötettel együtt teljes egészet alkot és nagy segítséget nyújt a pénzügyek elméletével és gyakorlatával foglalkozó szakembereknek, a helyi tanácsok pénzügyi dolgozóinak és a Közgazdasági Főiskola hallgatóinak.

Ára: kötve Ft 22.—

Kapható a Pénzügyi Könyvesboltban (V. Kecskeméti u. 2.)
és minden könyvkereskedésben